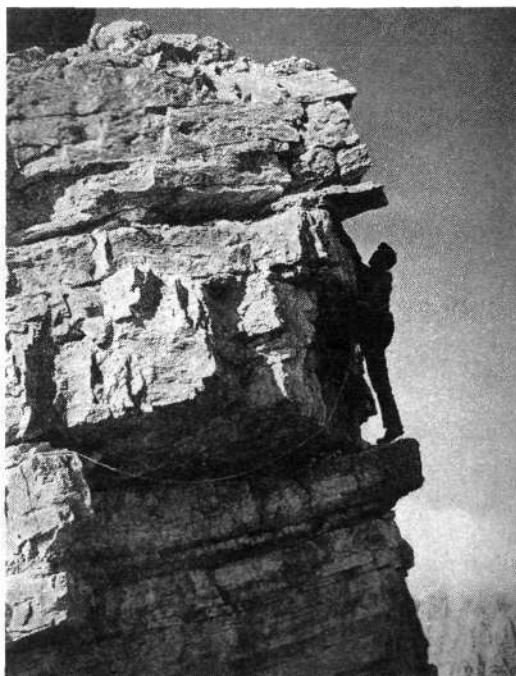

Dr. Stanko Tominšek: Iz stene Mojstrovke; PV 1928

terih so vsako posebej lahko uporabljali kot samostojen objektiv, v kombinaciji dveh pa so jih lahko sestavljali v aplanate,⁴ prav tako z različnimi gorišči. V ta namen je imel objektiv skupno cev z irisno zaslonko, na katerega so privijali potrebne leče.

Ker je ostra in podrobnosti polna slika takrat v očeh opazovalca delovala nenaravno in grdo, so za pridobitev mehkih in rahlo zabrisanih oblik uporabljali kar navadne leče s kromatskim⁵ odklonom svetlobe, ki so predvsem pri velikih odprtinah zaslonke risale neostro.

V času prve svetovne vojne je zaradi odhoda večine fotoamaterjev na fronto dejavnost precej zamrla. Čista planinska motivika se je umaknila podobam s Soške fronte in drugih bojišč, na katerih se je pokrajinska idila prepletala z vojnimi grozotami.

PLANINSKA FOTOGRAFIJA MED OBEMA VOJNAMA

Ponoven vzpon planinske fotografije in slovenske fotografije nasploh se je spet začel po koncu prve svetovne vojne. Še vedno je bil poudarek na piktorialistični tradiciji, značilni za obdobje pred prvo svetovno vojno. Fotografije so imele pridih mehkih in intimnih podob, pojavljale so se podobe pokrajin s poudarjeno megličasto atmosfero, človeška podoba je bila v slikovno kom-

pozicijo vse večkrat vključena le kot nepomemben dodatek. Vlečna sila take fotografije je bil **Fran Kraševac**, ki se je zavzemal za to, da bi fotografija ponujala interpretacijo in ne le gole reprodukcije vidnih dražljajev. Nova miselnost v planinstvu, ki jo je v naš prostor vnesel TK Skala, ustanovljen leta 1921, se je odražala tudi v fotografiji. Skalaši so se združili v podoben klub, ki je bil ustanovljen pri SPD leta 1897. Bili so tudi člani Ljubljanskega FK, ki je organiziral tečaje, strokovna predavanja, projekcije diapozitivov idr. Panoramske posnetke kot glavni motiv je zamenjala pomembnost prednjega plana in njegova povezanost z ozadjem. Prednji plan je na nekaterih fotografijah zajel že polovico ali še več slikovnega prostora. Zanj so uporabljali zasnežena tla, v katera sta čevlji ali smučka vrezala svojo sled, skrivenčena suha debela drevesa, lesene ograje, stavbe... Uveljavila se je uporaba okvirja znotraj slike ter sploščena perspektiva, ki je bila najbrž posledica uporabe teleobjektiva. Vse pogostejše so se pojavljali zimski posnetki gorske pokrajine in podobe, polne eksperimentov s svetlobo, iskanje atmosferskih efektov in fotografiranje v protisvetlobi. Novost, ki jo je vpeljal Stanko Tominšek, so bili tudi prvi posnetki alpinista v steni. Z isto tematiko se je pozneje ukvarjal še **France Avčín**. Zaradi okornosti kamer so bili taki posnetki sprva redki. Značilnost najboljših fotografij iz obdobja med obema vojnama je izjemna oblikovna prečiščenost, poudarjena perspektiva in lepa kompozicija. Tudi nebo na fotografijah ni več prosojno belo. Uporaba rumenih filtrov je lepo izrisala razigrano nebo, polno meglic in oblakov.

V Planinskem vestniku, ki je leta 1921 spet začel izhajati, so tri leta zatem ponovno uvedli umetniško prilogo ter vabili na fotografske natečaje. Najbolj dejavni

Svet, ki ne prevara

ZVONKO ČEMAŽAR

*Sledov stopinj je polno med gorami,
Vrhovi venec vijejo krog naju.
O, Maja moja, vse bi dal, da v raju
Jemala tem razkošje bi z rokami.*

*En sam pogled tu pravljico pričara.
Mar veš, da poleg tebe zvest sem svetu
Umirajočih tal, rojenem cvetu?
Da, Maja, to je svet, ki ne prevara.*

*Eol kraljuje tukaj nad prepadi.
Kjer pa doline izgube se v skali,
Lepo in varno je med temi skladi.*

*Enkrat z ljubeznijo so me navdali,
To vem in prav nič temu se ne čudim;
Usmiljenja ne prosim, ker te ljubim.*

⁴ aplanat: sistem optičnih leč, ki dá sliko brez sferne napake. Ta napaka se kaže v tem, da imajo različni pasovi leče različna gorišča.

⁵ kromatski odklon: lastnosti stekla, da valovanje različnih valovnih dolžin svetlobe lomi pod različnimi koti, ima za posledico neostro sliko, saj različne barve, ki tvorijo belo svetlobo, ravnine filma ne zadanejo v isti točki.